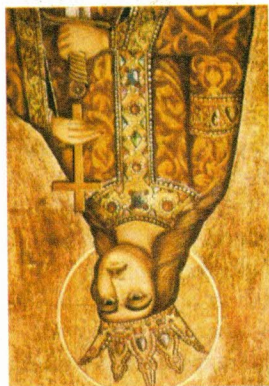

domniei sale s-au dezvoltat mult arta (a luat naștere stilul moldovenesc) și cultura bisericască. Este cunoscut numărul foarte mare de locașuri de închinare ctitorite de acest domnitor. Ștefan ridică după fiecare luptă câte o biserică sau o mănăstire, ca mulțumire adusă lui Dumnezeu pentru ajutorul primit în biruirea dușmanilor țării. Cele mai renumite mănăstiri ctitorite de marele voievod sunt: Putna, Voroneț, Dobrovăț, Tazlău și Capriana.

Ctitorile înaintașilor săi (Bistrița, Neamț, Probota) s-au bucurat de numeroase danii și privilegii acordate de domnitor. Numărul bisericilor de mîr construite în timpul domniei voievodului întrece cu mult pe cel al mănăstirilor. Acestea se găsesc și în afara granițelor Moldovei.

Ștefan cel Mare a ajutat mult mănăstirile de la Muntele Athos, pe unele dintre ele refăcându-le din temelii. Astfel, după ce a restaurat mănăstirea Zografu, a înzestrat-o și cu o bolniță, un turn pentru corăbii (far) și o trapeză, daruindu-i cărți de cult, o icoană a Sfântului Gheorghe și bani. Daniile au fost atât de însemnate, încât călugării de acolo l-au considerat și pomenit ca pe un mare ctitor și binefăcător. A acordat ajutor și altor mănăstiri athonite: Vatoped, Sfântul Pavel, Constamontu și Grigoriu. În mănăstiri se păstrează hrisoavele de danie și unele obiecte de cult de la

Hrisos iubitorul domn moldovean.

Activitatea culturală din timpul domniei lui Ștefan a fost îndrumată îndeaproape de mitropolitul țării, Teoctist I și Gheorghe. În mănăstirile ctitorite de el sau de înaintașii lui s-a deslășurat o apreciable activitate de copiere a unor manuscrise, în limba slavonă. Fie cărți de slujbă, fie traduceri din literatura patristică. Tetraevangheliul slavon de la Humor, aflat astăzi în Muzeul Național de Istorie din București, este cea mai reușită operă de caligrafie și miniaturistică din epoca marelui domnitor.

Impresionează în mod deosebit, în acest manuscris, portretul lui Ștefan cel Mare. Voievodul este prezentat într-un moment de grație: stănd în genuchi, oferă Măicii Domnului Tetraevangheliul.

Din timpul lui Ștefan se mai păstrează numeroase piese de broderie și de argintărie. Majoritatea acestora se găsesc astăzi în Muzeul Mănăstirii Putna.

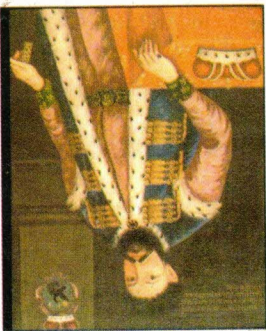
Evlaviosul voievod cerea călugărilor din mănăstiri să se roage pentru poporul dreptcredincios al Moldovei, pentru ostenii săi, atât pentru cei vii cât și pentru morți. El însuși se ruga, postea și făcea nenumerate fapte de milostenie, mai ales în vremuri de primăjdie.

Cronicarul polon Długosz îl elogia pe Ștefan cel Mare, după bătălia de la Podu-Înalț, prin cuvintele: „O, bărbat demn de admirare, întru nimic mai prejos ducilor eroici pe care îi admirăm, care cel dintâi dintre principii lumii a re purtat în zilele noastre o victorie atât de strălucită împotriva turcilor. După păterea mea, el este cel mai vrednic să i se încredințeze conducerea și stăpânirea lumii și mai ales funcția de comandant și conducător contra turcilor, cu sfatul comun, înțelegerea și hotărârea creștinilor, pe când ceilalți regi și principii creștini trădăvesc în lene, în destărtări și lupte civile.”

De aceea, în anul 1992, Sfântul Sinod al Bisericii noastre l-a canonizat cu numele de *Binecredinciosul voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, Constantin Brâncoveanu* și-a început domnia în împrejurări dificile pentru Ţara Românească, în timpul unui îndelungat război între turci și austrieci. Prin-o diplomatie deosebită, Constantin Brâncoveanu a putut să fie scutită de jafuri și pustiiri.

Cel 26 de ani de domnie însumează o epocă de maximă strălucire culturală și artistică. Astfel, s-au ridicat biserici și mănăstiri, s-au deschis școli, s-au tipărit cărți în diferite limbi, au fost sprijiniți și încurajați oamenii de carte, s-au acordat ajutoare materiale multor așezăminte bisericesti ortodoxe și ajunse sub dominația otomană.

După instalarea lui ca domnitor, cel dintâi lucru pe care l-a făcut, a fost să continue tipărirea Bibliei de la București, lucrare începută în timpul predecesorului său, domnitorul Șerban Cantacuzino. Astfel, în 1688 a apărut prima Biblie completă, în cea mai frumoasă limbă românească

Constantin Brâncoveanu a ctitorit lăcașe de cult deosebite, creând un nou stil în arhitectură, stilul brâncovenesc.

Ardeal, din Crișana și din Maramureș.

În timpul domniei lui Constantin Brâncoveanu s-au tipărit multe cărți, mai ales religioase: Psaltira, Sfânta Evanghelie, Molitvelnicul, Octoihul, Liturghierul, Ceaslovul și Apostolul, cărți de slujbă, de învățătură creștină pentru mireni sau de

luminare a proefilor, ca și cele în apararea dreptei credințe. Unele dintre ele au fost tipărite cu ajutorul evlaviosului domn atât în română, cât și în alte limbi (greacă, arabă sau ivită). Aceste tipărituri i-au adus recunoștința unanimă și o slavă nepieritoare.

Cu dreptate, el a fost socotit în vremea sa drept cel mai mare apărător al întregii creștinătăți.

Constantin Brâncoveanu a ctitorit lăcașe de cult deosebite, creând un nou stil în arhitectură, stilul brâncovenesc. Mănăstirea Hurezi și Mănăstirea Sâmbăta de Sus sunt construite în acest stil.

Întreaga Ţară Românească s-a umplut de mănăstiri, paraclise, bolnițe și trapeze ctitorite sau restaurate de el. Biserica Sfântul Gheorghe Nou din București și Mănăstirea Hurezi din județul Valcea au fost cele mai iubite ctitorii ale domnitorului.

A purtat de grijă mănăstirilor de la Sfântul Munte Athos, de la Mormântul Domnului și de pe Muntele Sinai. Milostivirea darnicului domnitor s-a revărsat și asupra mănăstirilor din țările vecine: Bulgaria, Serbia, Grecia, Albania, și din tot Răsăritul ortodox. În lăcașurile sfinte din aceste locuri, numele său a fost pomenit la slujbele bisericesti mai mult decât al oricărui alt domn român.

Marele voievod a înființat Academia din București, o școală superioară în care se preda în limba greacă veche, folosindu-se de cîldirile de la mănăstirea Sfântul Sava.

→ A susținut ortodoxia ardeleană, scoțându-l din închisoare pe sfântul mitropolit Sava Brancovici, închis pentru că n-a vrut să treacă la calvinism. La sfârșitul vieții a mărturisit și aparat cu țărnie credința strămoșească în fața turcilor musulmani, fiind